

چهل حدیث نبوی صلی الله علیه و آله
برای خانواده‌ها

تهیه و ترتیب:
قریب الله مطیع

چهل حدیث نبوی ﷺ برای خانواده‌ها	عنوان کتاب:
قریب الله مطیع	تهیه و ترتیب:
حدیث و سنت - متون حدیث - احادیث نبوی	موضوع:
اول (دیجیتال)	نوبت انتشار:
آبان (عقرب) ۱۳۹۴ شمسی، ۱۴۳۶ هجری	تاریخ انتشار:
سایت عقیده www.aqeedeh.com	منبع:

این کتاب از سایت کتابخانه عقیده دانلود شده است.

www.aqeedeh.com

book@aqeedeh.com

ایمیل:

سایت‌های مجموعه موحدین

www.aqeedeh.com

www.mowahedin.com

www.islamtxt.com

www.videofarsi.com

www.shabnam.cc

www.zekr.tv

www.sadaiislam.com

www.mowahed.com

contact@mowahedin.com

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فهرست مطالب

فهرست مطالب	أ
مقدمه	۱
بشارت دادن و مبارکباد گفتن طفل به والدینش	۳
آذان در گوش راست و اقامت گفتن در گوش چپ نوزاد	۳
مالیدن خرمای جویده شده به کام کودک	۴
تراشیدن موی سر نوزاد	۴
نامگذاری نوزاد	۵
دادن عقیقه نوزاد	۶
ختنه کردن نوزاد	۷
اولین کلمه که باید به کودکان تعلیم داده شود	۷
مسئولیت پدران و مادران در قبال بنای اعتقادی کودکان	۸
وجوب عدالت و مساوات میان فرزندان	۸
مژده برای دختر داران	۸
پاداش سرپرستی یتیم	۹
امرکردن اطفال به نماز	۹
آویزان کردن شلاق در منزل به خاطر تربیت و انضباط خانواده	۱۰
باید به ادب فرزندان توجه شود	۱۰
میانروی در محبت فرزندان	۱۱

- ۱۱..... شفقت بر کودکان
- ۱۲..... فرزندان را از همنشینان بد دور نگهدارید
- ۱۲..... خانه‌هایان را وقایه کنید
- ۱۳..... حفاظت کودکان در شب
- ۱۳..... عادت دادن اطفال به روزه گرفتن
- ۱۴..... آموختن آداب طعام خوردن به کودکان
- ۱۵..... دروغ گفتن به کودکان آموختن دروغ به آن‌هاست
- ۱۶..... آداب اجازه خواستن
- ۱۶..... آداب سلام دادن
- ۱۷..... بر فرزندانان دعای بد نکنید
- ۱۷..... یگانه یار و مددگار و مشکل‌گشا الله سبحانه و تعالی است
- ۱۸..... فرزندان باید از حقوق همسایگان آگاه شوند
- ۱۹..... فضیلت نفقه و مصرف بر خانواده
- ۱۹..... کودکان را از خصلت‌های زشت بر حذر دارید
- ۲۰..... فضیلت صبر و شکیبایی در مردن فرزند
- ۲۱..... هر مسلمان مسؤولیتی به دوش دارد
- ۲۲..... فرزند نیک صدقه جاریه است
- ۲۲..... پسران باید به مرد صفتی و بردباری عادت داده شوند
- ۲۳..... آگاه ساختن فرزندان از حقوق پدر و مادر

مقدمه

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ ﷺ الْمَبْعُوثِ رَحْمَةً
لِلْعَالَمِينَ، وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ وَمَنْ دَعَا بِدَعْوَتِهِ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ.

أَمَّا بَعْدُ:

دین اسلام در قدم اول خانواده را مسئول فطرت سلیم کودکان شمرده است و مصدر هرگونه انحراف و گمراهی را قبل از همه پدران و مادران و آن‌عه مربیانی که قائم مقام آنان هستند دانسته است، زیرا کودک با فطرت پاک و سلیم وارد این جهان می‌شود و این که می‌گوییم (خانواده مسلمان) بدیهی است که مقصود و مرام ما خانواده‌ای است که شریعت و قانون الهی و رضامندی او ﷺ را در همه ابعاد زندگی‌شان مراعات می‌نمایند پس طفلی که در چنین فضا بزرگ می‌شود بدون تردید مسلمان صالح و خیراندیش به بار خواهد آمد چون از حرکات و سکنات پدر و مادر متأثر شده و آنان را تقلید می‌نماید. بناءً مسئولیت بزرگ بدوش والدین است تا جگر گوشه‌هایشان را از زیان و خسران و آتشی که در انتظار هر انسان بی‌ایمان است نگهدارند.

این مسئولیت در عصر حاضر اهمیت بیشتر دارد زیرا بعضی از عناصر زندگی اجتماعی که خارج منزل و مسجد است اکثراً موافق و موازی با اهداف تربیه اسلامی نبوده نتیجه بد و ناگوار را ببار می‌آورد مانند: رادیو، تلفزیون، افلام، کانال‌های فضائی، سینما، مجله‌های هرزه و فاسد و قصه و حکایات دور از حیاء و گستاخانه و خیالی و بیهوده که شاید روزی در اختیار کودکان قرار گیرد. پس اگر پدران و مادران بیدار و هوشیار و آگاه از احوال فرزندان‌شان خارج از منزل نباشند، نمی‌توانند فرزندان‌شان را از چنگال

شیاطین انس و جن نجات دهند و روزی در ورطه گاهی قرار خواهند گرفتند که بیرون آوردن آنها کاری دشوار خواهد بود.

این مجموعه‌ای گرانبها از احادیث رسول اکرم ﷺ را بعد از توفیق الله ﷻ جمع آوری نموده تقدیم والدین عالیقدر می‌کنم تا سرمشق و اندرزی برای خانواده‌ها باشد تا اطفال خویش را بسوی تربیه عالی و اخلاق نیک سوق داده، از آنها افراد سالم و سودمند که همه کردار آنان موافق با فرامین الله ﷻ و پیامبرش ﷺ و روش پیشگامان صدر اسلام باشد به جامعه تقدیم نمایند.

به آرزوی موفقیت خانواده‌ها در راه رضامندی و خوشنودی آفریدگار جهانیان
مدینه منوره ۱۴۲۷ هـ

بشارت دادن و مبارکباد گفتن طفل به والدینش

اللَّهُ ﷻ می فرماید: ﴿يَزُكِّرِيَا إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلْمٍ أَسمُهُ يَحْيَىٰ﴾ [مریم: ۷].

«ای زکریا! ما تو را به پسری که نامش یحیی است مژده می دهیم».

همچنان می فرماید: ﴿إِذْ قَالَتِ الْمَلَأِكَةُ يَمْرِيمُ إِنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ بِكَلِمَةٍ

مِّنْهُ أَسمُهُ الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ﴾ [آل عمران: ۴۵].

«فرشتگان گفتند: ای مریم! الله تو را به کلمه‌ای از جانب خود بشارت

می دهد که نام او مسیح است عیسی فرزند مریم».

پس با تأسی به ملائکه الله ﷻ که پیامبران ﷺ را بشارت فرزند داده اند

باید به والدین بشارت و تهنیت مهمان جدید داده شود زیرا دین اسلام هیچ

مناسبتی را نگذاشته است مگر اینکه پیروانش را به همدردی و همبستگی

در همه برنامه‌های خوشی و غم امر نکرده باشد تا بنای جامعه اسلامی قوی و

پایدار باقی بماند.

آذان در گوش راست و اقامت گفتن در گوش چپ نوزاد

۱- عن أبي رافع عن أبيه قال: «رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَدَّنَ فِي أُذُنِ الْحَسَنِ بْنِ

عَلِيٍّ حِينَ وَلَدَتْهُ فَاطِمَةُ بِالصَّلَاةِ»^(۱).

۱- مسند احمد ۹/ ۶، و ابو داود (۵۱۰۵)، و الترمذی ۱۰۷/ ۵ و گفت: این حدیث صحیح است.

«از ابی رافع رضی الله عنه روایت است که: هنگامیکه فاطمه رضی الله عنها حسن رضی الله عنه را تولد کرد آنحضرت صلی الله علیه و آله در گوشش آذان فرمودند قسمیکه برای نماز آذان گفته می‌شود».

و عمر بن عبدالعزیز رضی الله عنه در گوش راست نوزاد آذان و در چپش اقامت می‌گفت^(۱).

مالیدن خرما ی جویده شده به کام کودک

۲- عن أبي موسى الأشعري رضی الله عنه قال: «وُلِدَ لِي غُلامٌ فَأَتَيْتُ بِهِ النَّبِيَّ صلی الله علیه و آله فَسَمَّاهُ إِبْرَاهِيمَ فَحَنَكُهُ بِتَمْرَةٍ وَ دَعَا لَهُ بِالْبَرَكَةِ وَ دَفَعَهُ»^(۲).

«از ابی موسی الأشعری رضی الله عنه روایت است که فرمود: خداوند برایم فرزندی عطا نمود، او را نزد رسول الله صلی الله علیه و آله بردم، نامش را ابراهیم نهادند سپس خرما ی را جویدند و بر دهندش گذاشتند و برایش دعای خیر کرده و دوباره بدستم دادند».

تراشیدن موی سر نوزاد

۳- عن علي رضی الله عنه قال: «عَقَّ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله عَنِ الْحَسَنِ بِشَاةٍ وَ قَالَ يَا فَاطِمَةُ احْلِقِي رَأْسَهُ وَ تَصَدَّقِي بِزَنَةِ شَعْرِهِ فَضَّةً قَالَ فَوَزَنَتْهُ فَكَانَ وَزْنُهُ دِرْهَمًا أَوْ بَعْضَ دِرْهَمٍ»^(۳).

۱- نزد عبد الرزاق در مصنف - شمار (۷۹۸۵) و در شرح السنة از بغوی ۷۳ / ۱۱.

۲- متفق عليه.

۳- ترمذی ۱۶۵۶ - حاکم ۲۳۷ / ۴ - صحیح الجامع الصغیر ۷۹۶۰.

«از علی رضی الله عنه روایت است که فرمودند: رسول الله صلی الله علیه و آله از حسن رضی الله عنه گوسفندی را عقیقه دادند و فرمودند: ای فاطمه! سرش را بتراش و به اندازه وزن مویش نقره صدقه کن، علی رضی الله عنه فرمودند مویش را وزن نمودم که به اندازه درهم یا مقداری از درهم وزن داشت».

۴- عن ابن عمر رضی الله عنهما قال: «نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْقَرْعِ»^(۱).

«از ابن عمر رضی الله عنهما روایت است که فرمود: رسول الله صلی الله علیه و آله از قزع منع نموده اند». یعنی قسمتی از موی سر را تراشیدن و قسمتی را گذاشتن.

نامگذاری نوزاد

۵- «عن ابن عمر رضی الله عنهما قال: قال صلی الله علیه و آله: إِنَّ أَحَبَّ أَسْمَائِكُمْ إِلَى اللَّهِ عَبْدُ اللَّهِ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ»^(۲).

«از عبد الله بن عمر رضی الله عنهما روایت است که فرمودند: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمودند: خوش‌آیندترین نام‌های تان نزد خداوند عبدالله و عبدالرحمن است».

۶- عن ابن عباس رضی الله عنهما قال: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله يَتَفَاءَلُ وَلَا يَتَطَيَّرُ وَيُعْجِبُهُ الْأَسْمُ الْحَسَنُ»^(۳).

۱- متفق عليه.

۲- مسلم ۱۶۸۲/۳ ابن ماجه ۱۲۲۹/۲.

۳- مسند احمد ۱/۲۵۷.

«از ابن عباس رضی الله عنهما روایت است که فرمود: رسول الله ﷺ فال نیک می گرفتند و بدفالی (بدشگونی) نمی کردند و نام خوب را می پسندیدند».

۷- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: «أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يُعَبِّرُ الْأَسْمَ الْقَبِيحَ»^(۱).

«از عائشه رضی الله عنها روایت است که فرمودند: آنحضرت ﷺ نام قبیح را به نام خوب عوض می نمودند».

دادن عقیقه نوزاد

۸- عَنْ أُمِّ كُرَيْزٍ الْكَعْبِيَّةِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّهَا سَأَلَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ الْعَقِيْقَةِ، فَقَالَ: «عَنِ الْغُلَامِ شَاتَانِ وَعَنِ الْأُنْثَى وَاحِدَةٌ وَلَا يَضُرُّكُمْ ذِكْرَانًا كُنَّ أُمَّ إِنْثَاءً»^(۲).

«از ام کرز کعبیه روایت است که او از رسول الله ﷺ درباره عقیقه پرسید، فرمودند: از پسر دو گوسفند و از دختر یک گوسفند ذبح شود، نر باشد یا ماده زبانی به شما ندارد».

۹- عَنْ سَمْرَةَ بِنِ جَنْدَبٍ رضی الله عنها قَالَ: «قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: الْغُلَامُ مُرْتَهَنٌ بِعَقِيْقَتِهِ يُذْبَحُ عَنْهُ يَوْمَ السَّابِعِ وَيُسَمَّى وَيُحْلَقُ رَأْسُهُ»^(۳).

«از سمرة بن جندب رضی الله عنه روایت است که رسول الله ﷺ فرمودند: پسر گروگان^(۱) عقیقه خود است در روز هفتم برایش ذبح شود و نامگذاری کنند و سرش تراش شود».

۱- ترمذی ۱۲۸/۸.

۲- ابوداوود ۳/ ۲۶۲- مستدرک حاکم ۴/ ۲۳۸ صحیح گفته و امام ذهبی با او موافق است.

۳- مسند احمد ۵/ ۷ - ابوداوود ۳/ ۲۶۰ - ترمذی ۵/ ۱۱۳ و گفت این حدیث صحیح است.

ختنه کردن نوزاد

۱۰- عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وآله قال: «خمسٌ مِنَ الفِطْرَةِ: الحِيتَانُ، والاستِحْدَادُ، وتَقْلِيمُ الأظْفَارِ، وَنَتْفُ الإِبْطِ، وَقَصُّ الشَّارِبِ»^(۲).

«از ابی هریره رضی الله عنه روایت شده که رسول الله صلى الله عليه وآله فرمودند: پنج خصلت است که از فطرت به شمار می‌رود: ختنه‌کردن، تراشیدن موی زیرناف، گرفتن ناخن‌ها، کندن موی زیر بغل و کوتاه‌نمودن بروت».

اولین کلمه که باید به کودکان تعلیم داده شود

۱۱- عن عبدالله بن عباس عن النبي صلى الله عليه وآله قال: «افتحوا على صبيانكم أوَّلَ كلمةٍ بلا إلهَ إلاَّ اللهُ، ولقنوههم عِنْدَ المَوْتِ لا إلهَ إلاَّ اللهُ»^(۳).

«از عبدالله بن عباس رضي الله عنه روایت شده که رسول الله صلى الله عليه وآله فرمودند: «اولین کلمه را که به کودکان تان تعلیم می‌دهید به لا إله إلا الله آغاز کنید و هنگام مردن لا إله إلا الله را به آنان تلقین کنید».

۱- از علماء در تفسیر این جمله (پسر گروگان عقیقه خود است) روایات زیاد است لیکن بهترین تفسیر آن است که اگر نوزاد در طفلی بمیرد و از وی عقیقه داده نشود والدینش از شفاعت او در روز قیامت محروم می‌گردند. شرح السنة از بغوی (۱۱/۶۸).

۲- متفق علیه.

۳- شعب الایمان بیهقی ۱۶۶/۱۸.

مسئولیت پدران و مادران در قبال بنای اعتقادی کودکان

۱۲- عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: «قال رسول الله ﷺ ما من مولود إلا يولد على الفطرة فأبواه يهودانه أو ينصرانه أو يمجسانه»^(۱).

«از ابی هریره رضي الله عنه روایت شده که رسول الله ﷺ فرمودند: هیچ نوزادی نیست مگر اینکه بر فطرت (اسلام) متولد می‌شود ولی پدر و مادرش او را یهودی یا نصرانی یا مجوسی می‌گردانند».

وجوب عدالت و مساوات میان فرزندان

۱۳- و في حديث التُّعْمَانَ بْنِ بَشِيرٍ رضي الله عنهما: قال رسول الله ﷺ: «فَاتَّقُوا اللَّهَ وَاَعْدِلُوا بَيْنَ أَوْلَادِكُمْ»^(۲).

«به روایت از نعمان بن بشیر رضي الله عنهما آمده است که رسول الله ﷺ فرمودند: از خداوند بترسید و میان فرزندان خود عدالت کنید».

مژده برای دختر داران

۱۴- عن أبي سعيد الخدري رضي الله عنه قال: «قال رسول الله ﷺ: مَنْ كَانَ لَهُ ثَلَاثُ بَنَاتٍ أَوْ ثَلَاثُ أَخَوَاتٍ أَوْ ابْنَتَانِ أَوْ أُخْتَانِ فَأَحْسَنَ صُحْبَتَهُنَّ وَاتَّقَى اللَّهَ فِيهِنَّ فَلَهُ الْجَنَّةُ»^(۳).

۱- بخاری ۱۳۵۹.

۲- متفق علیه.

۳- ابوداود و ۱۲۱۰ مسند احمد ۴۲/۳ - ترمذی ۱۵۰/۷.

«از ابی سعید الخدری رضی الله عنه روایت است که: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمودند: کسی که سه دختر یا سه خواهر، یا دودختر یا دو خواهر داشته باشد (سرپرستی آنها را بدوش داشته باشد) سپس با آنها به خوبی رویه و برخورد نموده و بر آنها صبر کرد و از خداوند در مورد آنها ترسید، وارد بهشت خواهد شد».

پاداش سرپرستی یتیم

۱۵- عن سهلٍ رضي الله عنه قال: «قال رسول الله صلی الله علیه و آله: أنا وكافل اليتيم في الجنة هكذا وأشار بالسبابة والوسطى وفرج بينهم»^(۱).

«از سهل رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمودند: «من و سرپرست یتیم، اینگونه در بهشت می‌باشیم و اشاره به انگشت شهادت و وسطی‌اش نموده آندو را از هم دور گرفتند».

امرکردن اطفال به نماز

الله صلی الله علیه و آله می‌فرماید: ﴿وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا﴾ [طه: ۱۳۲].

«وخوانواده‌ات را به نماز فرمان ده و خود بر آن شکیبا باش».

۱۶- عن عمرو بن شعيب عن أبيه عن جده قال: «قال رسول الله صلی الله علیه و آله مروا أولادكم بالصلاة وهم أبناء سبع سنين واضربوهم عليها وهم أبناء عشر وفرقوا بينهم في المضاجع»^(۲).

۱- بخاری ۵۳۰۴-مسند احمد ۲/۳۷۵.

۲- مسند احمد ۲/۱۸۷- ابوداود ۱/۳۳۴- مستدرک حاکم ۱/۱۹۷.

«از عمرو بن شعیب از پدرش از جدش ﷺ روایت است که رسول الله ﷺ فرمودند: «فرزندان تان را در هفت‌سالگی به نماز امر نمایید و در ده‌سالگی آنها را به خاطر ترک نماز بزنید و خوابگاه‌شان را جدا کنید».

آویزان کردن شلاق در منزل به خاطر تربیت و انضباط خانواده

۱۷- عن ابن عباس رضي الله عنهما قال: «قال رسول الله ﷺ عَلَّقُوا السَّوْطَ حَيْثُ يَرَاهُ أَهْلُ الْبَيْتِ، فَإِنَّهُ لَهُمْ أَدَبٌ»^(۱).

«از ابن عباس رضي الله عنهما روایت است که رسول الله ﷺ فرمودند: شلاق را چنان آویزان کنید که همه اهل خانه آن را ببینند، زیرا این کار برای آنان ادب است».

باید به ادب فرزندان توجه شود

۱۸- عن جابر بن بن سمرة رضي الله عنه قال: «قال رسول الله ﷺ لَأَنْ يُؤَدَّبَ الرَّجُلُ وَلَدُهُ خَيْرٌ مِنْ أَنْ يَتَصَدَّقَ بِصَاعٍ»^(۲).

از جابر بن سمرة رضي الله عنه روایت است که رسول الله ﷺ فرموده‌اند: «تعلیم دادن مرد به فرزندش بهتر از این است که یک صاع (پیمانانه) را صدقه دهد».

۱- نزد طبرانی در الکبیر (۹۲/۳) و هیشمی گفت: اسناد آن حسن است.

۲- مسند احمد/۵-۹۶ - ترمذی/۶-۸۳ - مستدرک حاکم/۴-۲۶۳.

میانه‌روی در محبت فرزندان

الله تعالی می‌فرماید: ﴿إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ﴾ [التغابن: ۱۵].

«جزاین نیست که اموال و اولاد تان فتنه ای برای شما هستند».

۱۹- عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ «لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ»^(۱).

«از انس رضی الله عنه روایت شده که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمودند: ایمان یکی از شما کامل نمی‌شود تا آنکه مرا بیشتر از پدر و فرزند و همه مردم دوست نداشته باشد».

شفقت بر کودکان

۲۰- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: «قَدِمَ نَاسٌ مِنَ الْأَعْرَابِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالُوا: أَتَقْبَلُونَ صِبْيَانَكُمْ؟! فَقَالَ: نَعَمْ. فَقَالُوا: لَكِنَّا وَاللَّهِ مَا نُقَبِّلُ! فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَوْ أَمْلِكُ إِنْ كَانَ اللَّهُ نَزَعَ مِنْ قُلُوبِكُمُ الرَّحْمَةَ!»^(۲).

«از عایشه رضی الله عنها روایت است که فرمودند: گروهی از مردمان بادیه‌نشین نزد رسول الله صلی الله علیه و آله آمده گفتند: آیا کودکان تان را بوسه می‌کنید؟ آنحضرت صلی الله علیه و آله فرمودند: بلی، آنها گفتند: لیکن ما والله نمی‌بوسیم، رسول الله صلی الله علیه و آله فرمودند: من چه کاری کرده می‌توانم آنگاه که خداوند جل جلاله از دل شما رحمت را بیرون کرده باشد».

۱- متفق علیه.

۲- متفق علیه.

فرزندان را از همنشینان بد دور نگهدارید

۲۱- عن أبي موسى الأشعري رضي الله عنه عن النبي ﷺ قال: «إِنَّمَا مَثَلُ الْجَلِيسِ الصَّالِحِ وَالْجَلِيسِ السَّوِّءِ كَحَامِلِ الْمَسْكِ وَنَافِخِ الْكَبِيرِ فَحَامِلُ الْمَسْكِ إِذَا أُنْ يُجْدِيكَ وَإِنَّمَا أَنْ تَبْتَاعَ مِنْهُ وَإِنَّمَا أَنْ تَجِدَ مِنْهُ رِيحًا طَيِّبَةً وَنَافِخِ الْكَبِيرِ إِذَا أُنْ يُحْرِقَ ثِيَابَكَ وَإِنَّمَا أَنْ تَجِدَ رِيحًا خَبِيثَةً»^(۱).

«از ابی موسی الأشعری رضي الله عنه روایت است که آنحضرت ﷺ فرمودند: مثال همنشین خوب و همنشین بد مانند صاحب مشک و کوره‌گر (دمه‌گر، کسی که در کوره آهن‌گری می‌دمد) است، صاحب مشک یا برایت مشک می‌دهد و یا از وی خریداری می‌کنی و یا اینکه از وی بوی خوش می‌یابی، اما کوره‌گر یا لباست را می‌سوزاند و یا بوی بد او به مشامت می‌رسد.»

خانه‌هایان را وقایه کنید

۲۲- عن جابر رضي الله عنه عن رسول الله ﷺ أنه قال: «عَطَّوْا الْإِنَاءَ وَ أَوْكُوا السَّقَاءَ وَأَغْلِقُوا الْبَابَ وَأَطْفِئُوا السَّرَاجَ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لَا يَجُلُّ سِقَاءً وَلَا يَفْتَحُ بَابًا وَلَا يَكْشِفُ إِنَاءً فَإِنْ لَمْ يَجِدْ أَحَدَكُمْ إِلَّا أَنْ يَعْرِضَ عَلَى إِثْنَيْ عَشَرَ عُوْدًا وَيَذْكَرُ أَسْمَ اللَّهِ فَلْيَفْعَلْ فَإِنَّ الْفُؤَيْسِقَةَ تُضْرَمُ عَلَى أَهْلِ الْبَيْتِ بَيْتَهُمْ»^(۲).

«از جابر رضي الله عنه روایت شده که رسول الله ﷺ فرمودند: ظرف را بپوشید و دهن مشک آب را ببندید و دروازه را بسته کنید و چراغ را خاموش کنید، زیرا شیطان سرمشک آب را باز نمی‌کند و دروازه‌ای را باز نمی‌کند و سر

۱- متفق علیه.

۲- صحیح مسلم ۳/۱۵۹۴-مسند احمد ۳/۳۵۵.

ظرفی را باز نمی‌نماید و اگر کسی از شما - چیزی - نیافت که بر ظرفش بگذارد پس چوبی را گذاشته و اسم الله را - بسم الله - را یاد کرده این کار را حتما بکند، زیرا موش بر اهل خانه، خانه‌شان را آتش می‌زند».

حفاظت کودکان در شب

۲۳- عن جابر بن عبدالله رضی الله عنه قال: «قال رسول الله ﷺ إذا كان جُنْحُ اللَّيْلِ أَوْ أَمْسَيْتُمْ فَكُفُّوا صَبِيَانَكُمْ فَإِنَّ الشَّيَاطِينَ تَنْتَشِرُ حِينَئِذٍ فَإِذَا ذَهَبَ سَاعَةٌ مِنَ اللَّيْلِ فَخَلُّوهُمْ»^(۱).

«از جابر بن عبدالله رضی الله عنه روایت شده است که پیامبر خدا ﷺ فرمودند: هرگاه شب فرا رسید کودکانتان را جلوگیری کنید - با خود نگهدارید - زیرا شیاطین در آن وقت منتشر می‌شوند، و هرگاه مقداری از شب گذشت آنها را بگذارید».

عادت دادن اطفال به روزه گرفتن

۲۴- عَنِ الرَّبِيعِ بِنْتِ مُعَوِّذٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: أُرْسِلَ النَّبِيُّ ﷺ غَدَاةَ عَاشُورَاءَ إِلَى قُرَى الْأَنْصَارِ: «مَنْ أَصْبَحَ مُفْطِرًا فَلَيْتَمَ بَقِيَّةَ يَوْمِهِ وَمَنْ أَصْبَحَ صَائِمًا فَلَيْصُمْ». قَالَتْ: فَكُنَّا نَصُومُهُ بَعْدَ وَنُصُومِ صَبِيَانِنَا وَنَجْعَلُ لَهُمُ اللَّعْبَةَ مِنَ

أَلْعَيْنَ فَإِذَا بَكَى أَحَدُهُمْ عَلَى الطَّعَامِ أُعْطِينَاهُ ذَلِكَ حَتَّى يَكُونَ عِنْدَ الْإِفْطَارِ»^(۱).

«از ربیع بنت معوذ رضی الله عنها روایت است که فرمود: رسول الله ﷺ صبح روز عاشورا کسی را به قریه‌های انصار فرستادند که بگویند:

«کسی که صبح خورده است، باقیماندهٔ روزش را روزه بگیرد، و کسی که به نیت روزه برخاسته است، روزه خود را ادامه بدهد.

ربیع فرمود: بعد از این واقعه روز (عاشورا) را روزه می‌گرفتیم، و اطفال خود را هم به روزه گرفتن وا می‌داشتیم، و بر آنها بازیچه‌های از پشم آماده کرده بودیم تا اگر کدامی از آنها به سبب طعام گریه می‌کرد با آن بازیچه تا هنگام افطار وی را مشغول می‌ساختیم».

* این حدیث رد بر کسانی است که فرزندان‌شان را تا سن جوانی از روزه گرفتن بازمی‌دارند به این گمان که درنموی آنها خلل وارد خواهد کرد درحالی که همین کودکان صدر اسلام بودند که در جوانی با بازوهای آهنین‌شان اسلام را در شرق و غرب جهان پخش نمودند.

آموختن آداب طعام خوردن به کودکان

۲۵- عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ رضی الله عنه قَالَ: كُنْتُ فِي حَجْرِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَكَانَتْ يَدِي تَطْبِيشُ فِي الصَّحْفَةِ فَقَالَ لِي: «يَا غُلَامُ سَمَّ اللَّهُ وَكُلْ بِيَمِينِكَ وَكُلْ مِمَّا يَلِيكَ»^(۲).

۱- متفق علیه.

۲- متفق علیه.

از عمر بن ابی سلمه رضی الله عنه روایت شده که فرمود: هنگام کودکی روزی بر زانوی رسول الله صلی الله علیه و آله بودم (دروقت نان خوردن) دستم در گوشه‌های کاسه می‌گشت، رسول الله صلی الله علیه و آله به من فرمودند: ای پسر بسم الله بگو و با دست راست بخور و از پیشرویت بخور.

دروغ‌گفتن به کودکان آموختن دروغ به آنهاست

۲۶- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضی الله عنه عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله أَنَّهُ قَالَ: «مَنْ قَالَ لِصَبِيٍّ تَعَالَ هَاكَ ثُمَّ لَمْ يُعْطِهِ فَهِيَ كَذِبَةٌ»^(۱).

«از ابی هریره رضی الله عنه روایت است که فرمود: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمودند: کسیکه به کودکی بگوید بیا - این را بگیر - سپس چیزی به او نداد پس این دروغ است».

۲۷- عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله «إِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَصْدَقُ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ صَدِيقًا، وَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَكْذِبُ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَّابًا»^(۲).

«از ابن مسعود رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمودند راستی به سوی نیکی رهنمایی می‌کند و نیکویی به سوی بهشت، همانا شخص به راستگویی خود ادامه می‌دهد تا اینکه نزد خداوند متعال صدیق (راستگو) نوشته می‌شود، و دروغ به سوی بدکاری رهبری می‌کند و بدکاری به سوی دوزخ.

۱- مسند احمد ۴۵۲/۲ عراقی فرموده رجالش همه ثقه‌اند.

۲- متفق علیه.

و شخص تا جایی دروغ می‌گوید تا اینکه نزد خداوند کاذب و دروغگو نوشته می‌شود».

آداب اجازه‌خواستن

۲۸- عن أبي موسى الأشعريّ ﷺ أنه قال: «قال رسول الله ﷺ الإِسْتِئْذَانُ ثَلَاثٌ: فَإِنْ أُذِنَ لَكَ، وَإِلَّا فَارْجِعْ»^(۱).

«از ابی موسی الأشعریّ ﷺ روایت است که رسول الله ﷺ فرمودند: اجازه‌خواستن تا سه بار جواز دارد پس اگر برایت اجازه داده شد، داخل شو ورنه باز گرد».

«از جابر بن عبد الله ﷺ روایت است که فرمود: مرد بخاطر داخل شدن از پسر، برادر، خواهر، پدر و مادر خود اجازه می‌خواهد هرچند که نهنسال باشد»^(۲).

آداب سلام‌دادن

۲۹- عن أبي هريرة ﷺ عن النبي ﷺ قال: «يُسَلَّمُ الصَّغِيرُ عَلَى الْكَبِيرِ وَ الْمَارُّ عَلَى الْقَاعِدِ وَ الْقَلِيلُ عَلَى الْكَثِيرِ»^(۳).

«از ابی هریره ﷺ روایت است که رسول الله ﷺ فرمودند: خورد سال بر بزرگ، رونده برنشسته و افراد کم بر بسیار سلام نمایند».

۱- متفق علیه.

۲- الأدب المفرد از بخاری ۱۰۶۲.

۳- متفق علیه.

بر فرزندانان دعای بد نکنید

۳۰- عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ «ثَلَاثٌ دَعَوَاتٍ مُسْتَجَابَاتٌ، لَا شَكَّ فِيهِنَّ: دَعْوَةُ الْمَظْلُومِ، وَدَعْوَةُ الْمُسَافِرِ، وَدَعْوَةُ الْوَالِدِ عَلَى وَلَدِهِ»^(۱).

«از ابی هریره رضی الله عنه روایت شده است که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمودند: سه دعا بدون شک قبول می‌شود: دعای مظلوم، و دعای مسافر، و دعای پدر بر فرزندش».

۳۱- عن جابر بن عبد الله رضی الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ «لَا تَدْعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ وَلَا تَدْعُوا عَلَى أَوْلَادِكُمْ وَلَا تَدْعُوا عَلَى أَمْوَالِكُمْ، لَا تَوَافَقُوا مِنَ اللَّهِ سَاعَةً يُسْأَلُ فِيهَا عَطَاءٌ فَيَسْتَجِيبُ لَكُمْ»^(۲).

«از جابر رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمودند: بر جان‌های‌تان و بر فرزندان و اموالتان دعای بد نکنید تا نشود به ساعتی موافقت کند که خداوند در همان وقت چون از عطائی سوال شود برای شما اجابت کند».

یگانه یار و مددگار و مشکل‌گشا الله سبحانه و تعالی است

۳۲- عن ابن عباس رضی الله عنهما قال: كُنْتُ خَلَفَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يَوْمًا فَقَالَ: «يَا غُلَامُ إِنِّي أَعَلَّمْتُكَ كَلِمَاتٍ - أَحْفَظِ اللَّهَ يَحْفَظَكَ، أَحْفَظِ اللَّهَ تَحِدُهُ تُجَاهَكَ، إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللَّهَ، وَإِذَا أَسْتَعْنَتْ فَاسْتَعِينِ بِاللَّهِ، وَاعْلَمْ أَنَّ الْأُمَّةَ لَوِ اجْتَمَعَتْ عَلَى

۱- سنن أبو داود (۱۸۷ / ۲) و البخاری در الأب المفرد شمار - (۱۳۲) و بیهقی (۳ / ۳۴۵).

۲- صحیح مسلم (۶۳۴ / ۲) و سنن أبو داود ۱۸۵ / ۲ .

أَنْ يَنْفَعُوكَ بِشَيْءٍ، لَمْ يَنْفَعُوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ لَكَ، وَلَوْ اجْتَمَعُوا عَلَى أَنْ يَضُرُّوكَ بِشَيْءٍ، لَمْ يَضُرُّوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَيْكَ، رُفِعَتِ الْأَقْلَامُ وَجَفَّتِ الصُّحُفُ»^(۱).

«از ابن عباس رضی الله عنهما روایت است که فرمود: روزی در عقب رسول الله ﷺ بر مرکب‌شان سوار بودم که فرمودند: ای پسر! سخنان چند برایت می‌آموزم، الله را حفظ کن (از او امرش اطاعت کن) تا ترا حفظ کند، الله را بیاد داشته باش او تعالی را در مقابلت می‌یابی، اگر چیزی می‌خواهی پس از الله بخواه، و اگر یاری و کمک می‌خواستی از الله بخواه، و بدان که اگر همه مردم باهم جمع شوند تا به تو نفعی برسانند، نفع رسانده نمی‌توانند مگر آنچه را که الله ﷻ برایت نوشته است و اگر همه مردم یکجا شوند تا به تو ضرری برسانند ضرری رسانده نمی‌توانند مگر آنچه را که الله ﷻ برایت نوشته است (در تقدیرت) قلم‌ها برداشته شده و ورق‌ها خشک گردیده است.»

فرزندان باید از حقوق همسایگان آگاه شوند

۳۳- عن أبي هريرة رضی الله عنه أن النبي ﷺ قال: «والله لا يؤمنُ والله لا يؤمنُ والله لا يؤمنُ قِبَلٍ: وَمَنْ يَأْمَنُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: الَّذِي لَا يَأْمَنُ جَارَهُ بَوَائِقَهُ»^(۲).

«از ابی هریره رضی الله عنه روایت شده است که رسول الله ﷺ فرمودند: سوگند به الله مؤمن شمرده نمی‌شود، سوگند به الله مؤمن شمرده نمی‌شود، سوگند به

۱- روایت ترمزی ۲۱۹/۷ و فرموده این حدیث حسن صحیح است.

۲- متفق علیه.

الله مؤمن شمرده نمی‌شود. گفته شد: چه کسی یا رسول الله ﷺ؟ فرمودند: کسی که همسایه‌اش از شر و اذیت او در امان نباشد». همچنان رسول الله ﷺ می‌فرماید: «کسی که ایمان به الله و روز آخرت دارد باید با همسایه‌اش نیکی کند»^(۱).

فضیلت نفقه و مصرف بر خانواده

۳۴- عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: «قال رسول الله ﷺ دِينَارٌ أَنْفَقْتَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَدِينَارٌ أَنْفَقْتَهُ فِي رَقَبَةٍ وَدِينَارٌ تَصَدَّقْتَ بِهِ عَلَى مَسْكِينٍ وَدِينَارٌ أَنْفَقْتَهُ عَلَى أَهْلِكَ أَغْظَمَهَا أَجْرًا الَّذِي أَنْفَقْتَهُ عَلَى أَهْلِكَ»^(۲).

«از ابی هریره رضي الله عنه روایت است که رسول الله ﷺ فرمودند: دیناری است که در راه خدا مصرف می‌کنی، و دیناری را در آزادی برده‌ای صرف می‌کنی، و دیناری را بر مسکین صرف می‌کنی، و دیناری است که برای خانواده‌ات مصرف می‌کنی، ثواب و پاداش آنکه بر خانواده‌ات مصرف می‌کنی بزرگتر است».

کودکان را از خصلت‌های زشت بر حذر دارید

۳۵- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رضي الله عنه أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ كَانَتْ مُنَافِقًا خَالِصًا وَمَنْ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنْهُنَّ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنَ النَّفَاقِ حَتَّى يَدْعَهَا إِذَا أُؤْتِمِنَ حَانَ وَإِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا عَاهَدَ عَدَرَ وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ»^(۱).

۱- صحیح مسلم.

۲- صحیح مسلم.

«از عبد الله بن عمرو رضی الله عنه روایت است که رسول الله ﷺ فرمودند: چهار خصلت است که اگر در شخصی یکجا شود او منافق خالص است و اگر یکی از این خصلت‌ها در وی موجود باشد در او صفتی از نفاق موجود است تا وقتی که آن را ترک نماید: اگر امانتی بوی سپرده شود خیانت می‌کند و چون سخن گوید دروغ می‌گوید و وقتی عهد و پیمان ببندد بی‌وفایی می‌کند و چون خصومت و جدال کند دشنام می‌دهد».

فضیلت صبر و شکیبایی در مردن فرزند

۳۶- عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رضی الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «إِذَا مَاتَ وَلَدُ الْعَبْدِ قَالَ اللَّهُ لِمَلَائِكَتِهِ: قَبَضْتُمْ وَلَدَ عَبْدِي؟ فَيَقُولُونَ نَعَمْ، فَيَقُولُ قَبَضْتُمْ ثَمَرَةَ فُؤَادِهِ؟ فَيَقُولُونَ نَعَمْ، فَيَقُولُ مَاذَا قَالَ عَبْدِي؟ فَيَقُولُونَ حَمْدَكَ وَاسْتَرْجَع. فَيَقُولُ اللَّهُ ابْنُوا لِعَبْدِي بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَ سَمُّوهُ بَيْتَ الْحَمْدِ»^(۲).

«از ابی موسی اشعری رضی الله عنه روایت است که رسول الله ﷺ فرمودند: چون فرزند بنده بمیرد الله جل جلاله به فرشتگانش می‌فرماید: روح فرزند بنده مرا گرفتید؟ فرشتگان می‌گویند: بلی سپس می‌فرماید: میوه قلبش را گرفتید؟ می‌گویند: بلی سپس الله جل جلاله می‌فرماید: پس بنده‌ام چه گفت؟ فرشتگان می‌گویند: تو را ثناء و ستایش نموده و گفت: «الحمد لله، إنا لله وإنا إليه راجعون» یعنی ثنا سزاوار الله جل جلاله است و ما از آن خدائیم، و ما بسوی او باز

۱- متفق علیه.

۲- ترمذی ۱۰۲۱ و این حدیث را حسن خوانده است.

گردانند گانیم. سپس الله ﷺ می‌فرماید: برای بنده‌ام در بهشت خانه‌ای ساخته و آن را خانهٔ حَمْد بنامید.»

هر مسلمان مسؤلیتی به دوش دارد

۳۷- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رضی الله عنهما يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: «كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ الْإِمَامُ رَاعٍ وَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالرَّجُلُ رَاعٍ فِي أَهْلِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا وَمَسْئُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا وَالخَادِمُ رَاعٍ فِي مَالِ سَيِّدِهِ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ»^(۱).

«از عبد الله ابن عمر رضی الله عنهما روایت است که فرمود: از رسول الله ﷺ شنیدم که می‌فرمودند: شما همه نگهبان هستید (چوپان) و همه شما مسئول رعیت خویش هستید امام (امیر) نگهبان است و مسئول رعیت خود است و مرد در خانواده خود نگهبان است و مسئول رعیت خود است (افراد خانواده) زن در خانه شوهرش نگهبان است و مسئول رعیت خود است خادم در مال آقایش نگهبان است و مسئول رعیتش است پس همه شما نگهبانید (چوپانید) و مسئول رعیت خویش هستید.

فرزند نیک صدقه جاریه است

۳۸ عن ابي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال: «إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثٍ: صَدَقَةٌ جَارِيَةٌ، وَعِلْمٌ يُنْتَفَعُ بِهِ، وَوَلَدٌ صَالِحٌ يَدْعُو لَهُ»^(۱).
 «از ابی هریره رضی الله عنه روایت شده است که رسول الله ﷺ فرمودند: هرگاه انسان بمیرد عمل او قطع می‌شود مگر از سه چیز: صدقه جاریه^(۲) یا علمی که از آن بهره برده شود یا فرزند صالحی که برای او دعا کند».

پسران باید به مرد صفتی و بردباری عادت داده شوند

الله ﷻ می‌فرماید: ﴿أَوْ مَنْ يَنْشَأُ فِي الْحِلْيَةِ وَهُوَ فِي الْخِصَامِ غَيْرُ مُبِينٍ﴾ [الزخرف: ۱۸].

«آیا کسی که در زر و زیور پرورده می‌شود و او در صف خصومت و دشمنی ظاهر نمی‌گردد».

۳۹- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: «لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْمُتَشَبِهِينَ مِنَ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ وَالْمُتَشَبِّهَاتِ مِنَ النِّسَاءِ بِالرِّجَالِ»^(۳).

«از ابن عباس رضی الله عنهما روایت است که فرمود: رسول الله ﷺ مردانی را که خود را مانند زنان می‌سازند، و زنانی را که خود را شبیه مردان می‌سازند لعنت نموده است».

۱- صحیح مسلم.

۲- صدقه جاریه مانند: بنای مسجد، جاری‌ساختن نهر، بنای مسافرخانه، نهال‌شاندن، حفر چاه و غیره...

۳- صحیح بخاری ۳۴۵/۱۰ و اصحاب سنن.

آگاه‌ساختن فرزندان از حقوق پدر و مادر

۴۰- عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: «جاء رجلٌ إلى رسولِ الله ﷺ فقال: يا رسولَ الله منَ أحقِّ النَّاسِ بِحُسْنِ صَحَابَتِي؟ قال: أُمُّكَ، قال: ثُمَّ مَنْ؟ قال: ثمَّ أُمُّكَ. قال ثم من؟ قال: ثُمَّ أُمُّكَ. قال ثم من؟ قال ثم أبوك»^(۱).

و فی روایت: «یا رسول الله من أحق الناس بحسن الصحبة؟ قال: أمك ثم أمك ثم أمك ثم أبوک ثم أدناک أدناک»^(۲).

«از ابی هریره رضی الله عنه روایت است که فرمود: مردی نزد رسول الله ﷺ آمده گفت: یا رسول الله! شایسته ترین شخصی که با او خوش رفتاری و احسان کنم کیست؟ آنحضرت ﷺ فرمودند: مادرت. گفت: بعد از آن؟ فرمودند بعد از آن هم مادرت. گفت باز کدام؟ فرمودند: مادرت، گفت بعد از آن کیست؟ فرمودند: بعد از آن پدرت.

و در روایت دیگر آمده است که آن مرد گفت: یا رسول الله! چه کسی شایسته آن است که برایش احسان و نیکی کنم؟ آنحضرت ﷺ فرمودند: مادرت، باز مادرت، باز مادرت، باز پدرت بعد از آن کسیکه نزدیکتر و نزدیکتر به توست».

وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمین

۱- متفق علیه.

۲- صحیح مسلم.